

Arūnas Teišerskis. Siekiame parodyti, kad lietuvių kalba yra gyva ir šiuolaikinė

Arūnas Teišerskis nuo 2004 metų gyvena Airijoje. Vilniaus universitete Chemijos fakultete apgynė gamtos mokslų daktaro laipsnį. Į Airiją Arūnas Teišerskis atvyko dirbti mokslo darbuotoju Dublino universiteto Šv. Trejybės koledže (Trinity College Dublin). Nuo pat atvykimo į Airiją Arūnas aktyviai įsitraukė į lietuvišką veiklą, tapo vienu iš pirmosios Airijoje lituanistinės mokyklos įkūrėju, joje dirbo mokytoju, dabar – mokyklos direktorės pavaduotoju, yra vienas iš Airijos Lietuvių Bendruomenės įkūrėju, bendruomenės pirmininkas, Pasaulio Lietuvių Bendruomenės (PLB) valdybos narys ir Švietimo komisijos pirmininkas.

Vadovaujate Airijos Lietuvių Bendruomenei, esate Dublino „4 vėjų“ mokyklos direktorės pavaduotojas. Mokykloje praėjusiais mokslo metais mokėsi 450 mokinių ir dirbo 60 žmonių kolektyvas (mokytojai, pagalbinkai, administratoriai). Esate vienas iš šios mokyklos įkūrėju, praėjote visus mokyklos įkūrimo žingsnius, žinote, su kokiais sunkumais susiduriama kuriant lituanistinę mokyklą užsienio šalyje. Pasidalinkite patirtimi, kaip kuriama lituanistinė mokykla, kokie yra pirmieji žingsniai. Nuo ko pradėti? Ką patartumėte norintiems įkurti lituanistinę mokyklą?

Kadangi „4 vėjų“ mokykla buvo pirmoji lituanistinė mokykla Airijoje, vėliau jau kūrėsi kitos, esame paruošę lietuvių bendruomenei rekomendacijas, nuo ko pradėti kuriant lituanistinę mokyklą, vadinamąją lituanistinės mokyklos kūrimo ABC. Pagrindinis dalykas kuriant lituanistinę mokyklą yra ne patalpos ir ne vaikų

suradimas, nes jeigu kyla poreikis kurti lituanistinę mokyklą, vadinasi, vaikų yra. Esminis dalykas yra suburti darbinę komandą. Paprastai iniciatorius būna vienas žmogus, bet jis būtinai turi surasti bendraminčių. Vienas žmogus, vienas mokytojas – tai dar ne mokykla. Taigi pirmasis etapas – surinkti komandą, antras etapas – komanda nusprendžia, ką jie darys, t.y. ko mokys, kiek vaikų priims, kokio amžiaus ir kokias vaikų grupes suformuos. Patarčiau nuspręsti, kaip bus išskirstyta veikla pagal vaikų amžių. Pagal Airijoje galiojančius įstatymus į mūsų lituanistinę mokyklą priimame vaikus nuo 4 metų. Savo mokykloje esame nusistatę, kad bandome daugmaž atitikti lietuvišką bendrojo ugdymo programą, todėl sistemingą mokymą skaityti ir rašyti pradėdame nuo 7 metų. Kaip minėjau, priimame nuo 4 metų. Dirbant su tokio amžiaus vaikais pradžioje vyksta kalbinis ugdymas. Pradiniame etape įvairaus amžiaus vaikus patariame skirstyti į kelias grupes: viena grupė mažamečiai, vadinamieji darželinukai, kita grupė – pirma klasė, t.y. tie, kurie dar tik mokosi skaityti, rašyti, o toliau, jeigu yra vaikų, trečia grupė – tie, kurie jau yra pramokę skaityti. Trečias etapas – ieškoma patalpų. Ketvirtas etapas – suradus patalpas, suformavus mokytojų kolektyvą, sutarus dėl mokymo pagrindų, kreiptis į vietos lietuvius, lietuvių bendruomenę, tėvus, kad šie atvestų vaikus į lituanistinę mokyklą. Vėliau jau ateina eilė finansiniams reikalams – pajamų ir išlaidų skaičiavimui. Kokios bus išlaidos, iš kur gauti pajamų? Dėl pajamų galimi įvairūs variantai, tai priklauso nuo šalies specifikos. Galima kreiptis į vietos valdžią dėl finansavimo, ieškoti rėmėjų, rinkti pinigus iš tėvų. O tada jau prasideda veikla. Kurdami mokyklą mokytojai gali pasirinkti įvairius modelius. Jie gali pasirinkti kalbinį ugdymą ar tik etnokultūrinį būrelį, arba tik dainų, šokių kolektyvą. Gali pasirinkti ir įvairias formas laiko atžvilgiu, pavyzdžiui, kai užsiėmimai vyksta vieną valandą per savaitę ar tris valandas per savaitę, galbūt rinktis vieną kartą per savaitę arba kartą per dvi savaites. Yra tokių mokyklų, kurias lankančių mokinių šeimos toliau gyvena, todėl tėvai sutinka atvežti vaikus į mokyklą kartą per dvi savaites, bet tada nori, jog užsiėmimai vyktų ilgiau. Taigi modelių gali būti įvairių.

Dažniausiai įsivaizduojama, kad mokykla yra tai, kai vaikas ateina į klasę, atsisėda ir rašo, rašo... Taip nėra, mokymasis vyksta nuo pat gimimo. Tad ką lituanistinėje mokykloje veikia tie mažiukai darželinukai? Jie mokosi lietuvių kalbos. Mokosi tokiu pat būdu, koku jie mokosi nuo pat gimimo – klausydami. Pradžioje kūdikiai klauso, paskui jau pradeda patys kalbėti. Kai paauga, ateina į mokyklą, toks darželinukas jau moka ir pats kalbėti, ne tik klausyti. Į šio amžiaus (nuo 4 metų) vaikus mūsų mokykloje kreipiamas didelis dėmesys, nes klausydami auklėtojų kalbos, klausydami dainelių, pasakų, jie mokosi kalbos, mokosi žodžių, mokosi tų žodžių prasmės, mokosi suvokti netgi kultūrinius

skirtumus tarp tos šalies, kurioje jie gyvena, ir Lietuvos. Kartu mokytojai, surinkę vaikus į grupelę, moko juos bendrauti tarpusavyje. Vaikas turi mokėti kalbėti, turi papasakoti apie pasaką, apie atostogas, ir vaikas turi papasakoti ne tik mokytojui, bet ir savo grupės draugui. O tas draugas turi mokėti išklausti, nepertraukti, užduoti klausimus ir tik išklauses pats kalbėti, kai jo jau klausosi kiti bendraamžiai. Taigi darbas su tokio amžiaus vaikais yra esminis mūsų mokykloje paruošiant juos ateiti į pirmą klasę. Į mūsų mokyklą ateina daug keturmečių, kurie visiškai nekalba lietuviškai, pvz., iš mišrių šeimų. Ir mūsų mokytojos per tuos 3 metus, praleidžiamus ikimokyklinėje ir priešmokyklinėje grupėse, taip parengia vaikus, kad jie pradeda lankyti pirmą klasę su kitais vaikais be jokių problemų. Dažnai pirmos klasės mokytojos net nesupranta, kad kone trečdalis jų klasės vaikų iki ketverių ar penkerių metų net nemokėjo kalbėti lietuviškai.

Jūs minėjote, kad Dublino lietuvių mokykla stengiasi atitikti Lietuvos bendrojo lavinimo programą, kaip mokyklai tai pavyksta?

Programos tikslas yra išmokyti vaikus taisyklingai rašyti, skaityti bei suprasti, apie ką skaito, ir sugebėti išreikšti savo mintis taisyklinga lietuvių kalba tiek žodžiu, tiek raštu. Žinoma 5-6 klasėje mokymosi lygis kyla, bet mes iš vaikų nereikalaujame mintinai išmokti gramatikos taisyklių, vaikui tiesiog reikia išmokti taisyklingai rašyti. Ir kai yra orientuojamasi į rezultatą, vaiką galima greičiau ir efektyviau išmokyti, nereikalaujant, kad jis atliktų kokias nors gramatikos užduotis ir kad namuose valandų valandas sėdėtų atlikdamas vadovėlyje parašytus pratimus. Lietuvoje yra populiarios korepetitoriaus paslaugos, ypač ruošiantis egzaminui. Ta sistema veikia tokiu būdu: mokinys ateina pas mokytoją korepetitorių neturėdamas pakankamai tam tikro dalyko žinių, pas tą mokytoją mokosi vieną-dvi valandas per savaitę ir tikisi, kad tas mokytojas paruoš ir išmokys jį per metus to, ko jis neišmoko mokykloje sėdėdamas kiekvieną dieną po kelias pamokas. Mes lituanistinėje mokykloje darome visiškai tą patį. Mes mokome vaikus kalbos tokiu pat korepetitoriaavimo principu, žiūrime, kad vaikas pasiektų rezultatų, o ne atsėdėtų kažkiek valandų ir atliktų šimtus pratimų. Stengiamės, kad vaikas mokėtų taisyklingai rašyti, skaityti ir kad jam nebūtų

streso. Tuomet ir matome rezultata. Nes mokome to, ko jam reikės, t.y. praktinių įgūdžių. Nes iš sausos teorijos kalboje naudos yra mažai. Pavyzdžiui, atvažiuoja į Airiją iš Lietuvos abiturientas, mokykloje mokėsis anglų kalbos ir puikiai žinąs gramatiką, net geriau už vietinius gyventojus. O kai reikia kalbėti, tai nesugeba net dviejų sakinių suregzti.

Mūsų mokykla pirmoji iš lituanistinių mokyklų kreipėsi į Švietimo ir mokslo ministeriją ir gavo teisę atlikti standartizuotus testus, tuos pačius, kuriuos atlieka ir Lietuvoje bendrojo lavinimo mokyklose besimokantys vaikai. Mes pateikėme vaikams tuos testus kaip normalią užduotį. Mokytojams buvo uždrausta sakyti mokiniams, iš kur tie testai atsirado ir ką jie reiškia, kad jiems nebūtų streso ir jie kuo ramiau atliktų tas užduotis. Ir rezultatas buvo toks, kad mūsų mokyklos aštuntokų rašinių rašymo rezultatas buvo net aukštesnis negu Lietuvos vidurkis. Šiais metais mūsų mokiniai jau ketvirtą kartą iš eilės atliko tuos testus, kurių rezultatai mums padeda įvertinti mokyklos bei mokytojų darbą ir tobulinti mokymo procesą.

PLB XV Seime buvote išrinktas į PLB valdybą ir Švietimo komisijos pirmininku. Papasakokite apie pagrindinius PLB švietimo komisijos tikslus ir artimiausius planus.

Pagrindiniai Komisijos tikslai yra toliau vykdyti lituanistinio švietimo veiklą, ją tobulinti, plėsti lituanistinio švietimo įstaigų tinklą visame pasaulyje ir gerinti jo kokybę. Vienas iš artimiausių Komisijos veiklos planų yra stiprinti lituanistinių mokyklų bendradarbiavimą. Taip pat toliau bendradarbiauti su Lietuvos švietimo ir mokslo ministerija, kuri, reikia pabrėžti, yra viena iš nedaugelio Lietuvos valstybinių institucijų, sulaukiančių iš užsienyje gyvenančių lietuvių daugiausia pagyrimų. Lietuvių bendruomenės labai džiaugiasi ministerijos darbu. Su ministerijos Užsienio lietuvių skyriumi bendradarbiaujame stiprindami paramą lituanistiniam švietimui iš Lietuvos, tačiau ne tik siekiame gauti paramos iš Lietuvos, tačiau ir stengiamės, kad lituanistinis švietimas, lietuvių kalbos mokymasis užsienio šalyse pasitarnautų ryšiams su Lietuva. Kad vaikai ir net suaugę, kurie išmoksta lietuvių kalbą, baigia lituanistines mokyklas, turėtų geresnę ryšį su Lietuva ir grįžę į Lietuvą galėtų geriau integruotis ir daug daugiau nuveikti turėdami geras kalbos, lietuvių kultūros bei istorijos žinias, geriau suprastų savo tapatybę.

PLB švietimo komisija sieks, kad kuo daugiau lituanistinių mokyklų tarpusavyje

bendradarbiautų. Pastebėjome, kas daugelyje šalių vyksta bendradarbiavimas tik šalies viduje tarp mokyklų. Pavyzdžiui, JAV Lietuvių Bendruomenė turi labai stiprią Švietimo tarybą, Airijos mokyklos bendradarbiauja, Jungtinėje Karalystėje yra nemažas lituanistinių mokyklų tinklas, jos tarpusavyje konsultuojasi. O bendradarbiavimas tarp skirtingų šalių lituanistinių mokyklų, pavadinčiau, yra rudimentinis, jis tikrai silpnas. Daugiausia bendravimas tarp lituanistinių mokyklų vyksta Lietuvoje, susirinkus mokytojams ar mokyklų atstovams į Švietimo ir mokslo ministerijos rengiamus seminarus. PLB švietimo komisija sieks, kad atsirastų ryšių tarp skirtingų šalių lituanistinių mokyklų ne tik per Lietuvą, kai suvažiuojama į seminarus, o vystytųsi ir stiprėtų tiesioginiai ryšiai tarp atskirų mokyklų.

Dar vienas PLB švietimo komisijos planas - sukurti nuotolinius mokymus lituanistinių mokyklų mokytojams, ypač tiems, kurie neturi pedagogikos pagrindų. Tuo klausimu jau tariamės su Vilniaus kolegijos Pedagogikos fakultetu.

Ar PLB švietimo komisija bendradarbiauja su Švietimo ir mokslo ministerija? Kokią pagalbą suteikia ŠMM lituanistinėms mokykloms. Kokios pagalbos reikėtų?

Taip, kaip ir minėjau, su Švietimo ir mokslo ministerija bendradarbiaujama labai glaudžiai ir sėkmingai. Galime pasidžiaugti rezultatais, bendradarbiaujam tiesiogiai - su ministerijos Užsienio lietuvių skyriumi dalijamės planais, derinamės įvairius probleminius klausimus. Vienas iš didesnių tokio bendro darbo projektų - parengti rekomendacines lituanistinio švietimo programas užsienio lietuvių mokykloms. Jos nebus privalomos, tačiau tai bus gera pagalbinių priemonė toms mokykloms, kurios neturi patyrusių pedagogų, tačiau turi noro mokyti vaikus lietuvių kalbos. Priklausomai nuo to, kiek vaikų mokyklos turi, kiek laiko skiria mokymui, sieksime paruošti programas, kur pateiksime rekomendacijas, ką konkrečiai reikia daryti, kokių dalykų mokyti, kaip vaikus ugdyti, kad jie išmoktų lietuvių kalbos, taip pat susipažintų su Lietuvos kultūra, istorija, geografija. Į programos kūrimo darbinę grupę yra įtraukti ir atstovai iš lituanistinių mokyklų: aš iš Airijos ir kiti trys pedagogai iš Islandijos, JAV ir Lenkijos mokyklų.

Taip pat Švietimo ir mokslo ministerija organizuoja seminarus lituanistinių mokyklų mokytojams. O šią vasarą planuojamas lituanistinių mokyklų vadovų seminaras.

Susitikime Vyriausybėje aptarėme sugrįžtančių vaikų klausimą. Nemažai vaikų su tėvais grįžta į Lietuvą ir pradeda lankyti mokyklas Lietuvoje. Bandysime parengti bendrus planus, kaip padėti tiems vaikams. Šioje srityje lituanistinės mokyklos gali atlikti didžiulį vaidmenį, nes daug tėvų Europoje atveda vaikus į lituanistines mokyklas tiksliai, žinodami, kad kada nors jie grįš į Lietuvą, ir tėvai nori, kad vaikas mokėtų lietuvių kalbą. Tam, kad vaikui nekiltų problemų tęsti mokslą Lietuvoje, kai jie grįš atgal į Lietuvą..

Su kokiais iššūkiais susiduria užsienio lituanistinės mokyklos?

Iššūkių yra įvairių. Vienas iš jų – patys mokytojai, tiksliau, jų kvalifikacija, galbūt patirties trūkumas. Turiu omenyje, jog kuriantis mokykloms žmonės galbūt turi daug motyvacijos, entuziazmo, tačiau neturi pakankamai patirties bei žinių. Todėl dažnai pasitaiko atveju, kad, įkūrus mokyklą, ji po poros metų užsidaro. Dažniausiai žmonės susiduria su įvairiomis problemomis ir nežino, kaip jas spręsti. Todėl svarbu, kad mokyklos tarpusavyje bendradarbiautų. Švietimo komisija pasiūlė Švietimo ir mokslo ministerijai įvesti mentorystės programą, kad mokyklos, kurios yra seniau įsikūrusios ir sėkmingai veikia, taptų mentoriais toms mokykloms, kurios dar tik kuriasi ir pradeda darbą. Kai kuriose šalyse tai jau veikia, pavyzdžiui, JAV ar Airijoje, tačiau yra lietuvių bendruomenių, kurios veikia mažose šalyse, kur sukuriama galbūt tik pirma – ir dažniausiai vienintelė – mokykla, tai tokioms bendruomenėms būna sunku.

Dar viena problema – tinkamos literatūros stygius. Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklos neveikia tokiu principu, koku dirba lituanistinės mokyklos, todėl nėra sukurtų nei tinkamų mokymo programų lituanistiniam švietimui, nei pagal tas programas paruoštų metodinių bei mokymo priemonių. Iki šiol esamos programos pritaikytos formaliam mokymuisi, t.y. ateina vaikas į mokyklą ir mokosi 6 valandas per parą 5 dienas per savaitę. O lituanistinės mokyklos neturi galimybių mokyti tokiu intensyvumu. Todėl daugelis mokymo priemonių, kurios iki šiol buvo ruoštos Lietuvoje, yra labai sunkiai pritaikomos lituanistinių mokyklų darbui. Bandome spręsti šią problemą rengdami rekomendacines programas, nes iš jų aiškiai matysis, ko mes siekiame, kokie galimi variantai, tuomet pagal tas programas galima būtų apsvarstyti naujų priemonių kūrimą. Tačiau yra šalių, kurios šią problemą sprendžia pačios. Pavyzdžiui, JAV Lietuvių Bendruomenė jau yra anksčiau išleidusi įvairių mokymo priemonių. Neseniai Čikagos mokykla išleido vadovėlį pirmokams. Airijoje taip pat dabar vykdoma didelį projektą, kurio metu ruošiamas visą pluoštą įvairioms amžiaus grupėms skirtų žodyno plėtros ir leksikos mokymo priemonių. Mūsų mokytojai pastebėjo, kad mums labai trūksta mokymo priemonių mokinių šnekamosios kalbos žodyno vystymui, ypač skirtų mažiems

vaikams. O nežinant žodžių bei terminų, neišvysčius šnekamosios kalbos, nebus įmanoma vaikų išmokyti ir rašto. Vien gramatikos neužteka, kad vaikas išmoktų kalbą. Jis turi mokėti kalbėti įvairiomis temomis. Ir ne tik apie Žemaitės aprašytą lietuvišką kaimą bei šiaudines skrybėles su klumpėmis (kas irgi svarbu išmokti), bet ir apie šiuolaikines mašinas, kompiuterius, žirafas Afrikoje. Juk mūsų vaikams svarbu parodyti, jog lietuvių kalba skirta ne vien tik apie Lietuvą ir jos istoriją kalbėti. Vaikas turi mokėti kalbėti lietuviškai ir apie šiuolaikinius dalykus bei problemas. Lietuvoje rengiamose kalbos mokymo priemonėse to labai trūksta, nes Lietuvoje vaikai be lietuvių kalbos lanko ir kitas pamokas, o mes lituanistinėse mokyklose teturime tik lietuvių kalbą. Aišku, mūsų vaikai tas kitas pamokas ir išmoksta. Bet tuos dalykus ir su jais susijusius įvairiausius terminus išmoksta angliškai, vokiškai, norvegiškai, ispaniškai... Todėl vaikams dažnai susidaro klaidingas įspūdis, kad lietuviškai galima kalbėti tik apie senovinius dalykus, mūsų tautos kultūrinį paveldą, o visos kitos temos turi būti aptariamose tos šalies valstybine kalba, kuria jie mokosi mokyklose nuo pirmadienio iki penktadienio. Todėl ir siekiame pakeisti tą nuostatą bei parodyti mokiniam, kad lietuvių kalba yra gyva ir šiuolaikinė kalba, kuria galima aptarti įvairius modernaus pasaulio dalykus, procesus ir problemas.

Dėkojame už pokalbį.

Kalbino Virginija Grybaitė

Renatos Dapšytės ir asmeninio archyvo nuotraukos

pasauliolietuvis.lt

Mielai pasidalysime svetainėje ir žurnale skelbiamais tekstais ir nuotraukomis, tik prašome nurodyti informacijos šaltinį ir autorius.

SPAUDOS,
RADIJO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

